

Oživljen kras

Kras—prepletenost narave in kulture

Kras je kot ena največjih posebnosti na teh območjih zelo značilen ne samo v Evropi temveč tudi po svetu. Dinarsko-kraški svet se razteza od Albanije do Italije ob zahodni obali Balkanskega polotoka in je na površini 60 000 km² največja zaključena kraška pokrajina v Evropi. Njegove naravne znamenitosti, raznolikost endemičnih rastlinskih in živalskih vrst, kot so smilj, divje orhideje, oljke, srne, zajci, želve, kuščarji, kače in metulji, edinstvenost krajine ter elementi kulturne dediščine so nenadomestljivi in zelo ogroženi. Zaradi bogastva naravne in kulturne dediščine se izvajajo pobude za vpis Dinarskega krasa na Unescov seznam svetovne dediščine.

Kras—isprepletenost prirode i kulture

Kras, kao jedna od najvećih posebnosti ovih područja, vrlo je značajan ne samo u Evropi već i globalno. Dinarsko kraško područje proteže se od Albanije do Italije, uz zapadnu obalu Balkanskog poluotoka, na površini približno 60 000 km² i čini najveću zaključenu krašku pokrajinu u Evropi. Njegova prirodna obilježja, raznolikost endemskih biljnih i životinjskih vrsta, poput smilja, divljih orhideja, maslina, srna, zečeva, kornjača, guštera, zmija i leptira, jedinstvenost krajobraza, te elementi kulturne baštine nenadoknadivi su i vrlo ugroženi. Zbog bogatstva prirodne i kulturne baštine u tijeku su inicijative za upis Dinarskog krasa na UNESCO-v popis svjetske baštine.

Karst—nature and culture interwoven

Karst, one of the greatest peculiarities of this region, is significant not only for Europe, but globally as well. The Dinaric karst area reaches from Albania to Italy along the west coast of the Balkan Peninsula and covers approximately 60,000 m², forming the largest karst region in Europe. Its natural characteristics and diverse animal and plant species, such as immortelle, wild orchid, olive, deer, hare, tortoise, lizard, snake, and butterfly, its unique landscape, and its cultural heritage are irreplaceable and at great risk. Because of this wealth of natural and cultural heritage, initiatives are underway to include the Dinaric karst in UNESCO's list of world heritage.

Oživljen kras

PROJEKT, KI NA KRAS VRAČA ŽIVLJENJE

Občini Vrbnik in Punat ter Kobilarna Lipica iz Slovenije so partnerji v čezmejnem projektu *Ohranjanje raznolikosti kraških območij s pomočjo revitalizacije kulturne in renaturacije naravne dediščine*, ki je znan tudi kot *Oživljen kras*. Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija–Hrvaška 2007–2013 je razvojni program, ki sta ga Slovenija in Hrvaška zasnovali s ciljem reševanja skupnih težav in izkoriščanja skupnih potencialov. Program sofinancira Evropska unija v okviru instrumenta za predpristopno pomoč, od 1. julija 2013 pa tudi v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Načrt upravljanja kraške pokrajine zajema tri kraška območja: posest kobilarne Lipica na matičnem Krasu v Sloveniji, območje tradicionalne poti od Vrbnika do Kozice (območje občine Vrbnik) in območje tradicionalne poti Prigon–Trije križi (območje občine Punat) na otoku Krku na Hrvaškem.

Projekt *Oživljen kras* bo prispeval k primernemu vzdrževanju zaščitenih in naravnih območij ter preprečevanju nadaljnje poraščenosti pokrajine, povečanju vrednosti naravnih in kulturnih elementov krasa s pomočjo revitalizacije in renaturacije dediščine ter osveščanju lokalnega prebivalstva in obiskovalcev o pomenu naravnih in kulturnih virov ter načinih njihove ohranitve.

Namen načrta upravljanja je prikazati smernice za zagotovitev ohranjanja in zaščite naravne in kulturne dediščine na območjih, kjer se izvaja pilotni projekt. Strateške smernice in izhodišča za izvedbene načrte določajo usmeritev za celovito ohranitev in hkrati zagotavljajo trajnostni razvoj območja.

PROJEKT KOJI VRAČA ŽIVOT U KRAS

Općine Vrbnik i Punat te Kobilarna Lipica iz Slovenije partneri su na prekograničnom projektu *Očuvanje raznolikosti na kraškim područjima uz pomoć revitalizacije kulturne i renaturacije prirodne baštine*, koji je poznat i kao *Oživljen kras*. Operativni program prekogranične suradnje Slovenija–Hrvatska 2007.–2013. program je razvoja kojeg su zajednički osmislile Slovenija i Hrvatska u cilju rješavanja zajedničkih problema i iskorištavanja dijeljenih potencijala. Program sufinancira Europska unija unutar Instrumenta pretpristupne pomoći i od 1. srpnja 2013. unutar Europskog fonda za regionalni razvoj.

Plan upravljanja kraškom pokrajinom odnosi se na tri kraška područja: posjed Ergele Lipica na matičnom krasu u Sloveniji, područje tradicionalnog puta od Vrbnika do Kozice (područje općine Vrbnik) te tradicionalnog puta Prigon–Tri križa (područje općine Punat) na otoku Krku u Hrvatskoj.

Projekt *Oživljen kras* doprinijet će primjerenom održavanju zaštićenih i prirodnih područja i sprečavanju daljnjeg zarastanja krajolika, povećanju vrijednosti prirodnih i kulturnih elemenata krasa preko revitalizacije i renaturacije baštine i osvještavanju lokalnog stanovništva i posjetitelja područja o važnosti prirodnih i kulturnih resursa i načinima njihova očuvanja.

Svrha plana upravljanja jest prikazati smjernice za osiguravanje očuvanja i zaštite prirodne i kulturne baštine na pilot područjima. Strateške smjernice i ishodišta za izvedbene planove određuju usmjerenje za cjelovito očuvanje, ali i osiguravanje održivog razvoja područja.

A PROJECT TO BRING KARST BACK TO LIFE

The municipalities of Vrbnik and Punat in Croatia and Kobilarna Lipica in Slovenia are partners in the *Protecting Diversity in Karst Regions by Revitalizing Culture and the Renaturation of Natural Heritage cross-border project*, known as *Karst Revived*. The Operative Cross-Border Cooperation Program Slovenia–Croatia 2007–2013 is a development program co-created by Slovenia and Croatia to solve common problems and tap shared potential. The program was co-financed by the European Union as an Instrument for Pre-Accession Assistance, and has been financed as part of the European Fund for Regional Development since 1 July 2013.

The karst region management plan focuses on three karst regions: the Lipica Stables estate on classic karst in Slovenia, the traditional path from Vrbnik to Kozica (Vrbnik municipality), and the traditional path from Prigon to Tri križa (Punat municipality) on the island of Krk in Croatia.

The Karst Revived project will help provide suitable maintenance for protected and natural regions. It will help prevent the landscape from becoming further overgrown, increase the value of natural and cultural karst elements through both the revitalisation and renaturing of heritage. It will educate both the local population and visitors alike on the importance of natural and cultural resources and the ways in which they can be protected.

The goal of the management plan is to provide guidelines by which to ensure the maintenance and protection of natural and cultural heritage in the pilot regions. The strategic guidelines and starting points of implementation plans are oriented towards the holistic protection and sustainable development of the region.

Kobilarna Lipica Kobilarna Lipica Lipica Stud Farm

ZAGOTOVIMO PAŠO
AVTOHTONIM LIPICANECM

OSIGURAJMO ISPAŠU ZA
AUTOHTONE LIPICANERE

SECURING PASTURES FOR
INDIGENOUS LIPIZZANER HORSES

www.lipica.org

Vodilni partner v projektu je slovenska Kobilarna Lipica, svetovno znana zibelka avtohtone vrste konj lipicancev, konjeniški center in območje prestižnega turizma. Kobilarna Lipica že od nekdaj zagovarja trden odnos med človekom in krajino, projekt pa je uredil zaraščene pašnike in neprehodne poti ob vrtačah na območjih Sirkovci in Bezovščina, da bi stalna čreda približno 350 konj iz kobilarne dobila dodatne površine za pašo. Ohranjene pa so tudi ograde, kamniti suhi zidovi, vrtače, vodnjaki in zajetja ter obsežni starodavni drevoredi.

Vodeči partner projekta jest slovenska Kobilarna Lipica, svjetski poznata izvorna ergela autohtone vrste konja Lipicanera, konjanički centar i područje prestižnog turizma. Kobilarna Lipica oduvijek je zagovarala snažan odnos čovjeka i krajobraza, a projekt je uredio zarasle pašnjake i neprohodne puteve uz vrtače na područjima Sirkovci i Bezovščina, kako bi stalno krdo od 350 konja iz ergele dobilo dodatne površine za ispašu. Osim toga, očuvani su ograde, kameni suhozidi, vrtače, bunari i spremnici, kao i opsežni starodnevni drevoredi.

The project's lead partner is the Lipica Stud Farm in Slovenia, the famous home stable of the indigenous Lipizzaner horse, an equestrian centre and a prestigious tourist area. Lipica Stud Farm has always advocated a strong connection between man and his landscape, and the project has restored overgrown pastures and paths along sinkholes in the regions of Sirkovci and Bezovščina in order to provide additional grazing land to a permanent herd of 350 horses. Additionally, fences, dry stone walls, sinkholes, wells, reservoirs, and extensive old tree-lined paths have been preserved.

Občina Punat Općina Punat Punat municipality

PO KRIŽNEM POTU SKOZI OLJČNI
NASAD DO RAZGLEDNE TOČKE

KRENIMO KRIŽNIM PUTEV KROZ
MASLINIK DO VIDIKOVCA

A WAY OF THE CROSS
THROUGH AN OLIVE GROVE TO
A LOOKOUT POINT

www.punat.hr

Občina Punat leži na otoku Krku v Primorsko-goranski županiji in zajema naselji Punat in Stara Baška. Občina Punat je znana po oljkarstvu, tu pa so tudi t.i. *puntarske komarde*, edinstvene suhozidne konstrukcije in mojstrovine tradicionalne gradnje, ki se omenjajo v najstarejšem zapisu o takšni vrsti gradenj. Cilj projekta je obnova tradicionalne zapuščene strme poti, znane kot Prgon do Treh križev, ki se začne v delu naselja Punat in za katero so značilni suhi zidovi in oljčni nasadi, križev pot in razgledna točka.

Općina Punat nalazi se na otoku Krku u Primorsko-goranskoj županiji, te obuhvaća naselja Punat i Stara Baška. Općina Punat poznata je po maslinarstvu, a ovdje se mogu pronaći i puntarske *komarde*, jedinstvene suhozidne građevine i majstorska djela tradicionalnog graditeljstva, koje se spominju u najstarijem pisanom zapisu o ovakvom tipu građevine. Projekt je usmjeren na obnavljanje tradicionalnog zapuštenog strmog puta, od dijela naselja Punat poznatog kao Prgon do Tri Križa, s karakterističnim suhozidima i maslinicima, križnim putem i vidikovcem.

Punat is a municipality on the island of Krk in Primorje-Gorski Kotar County, encompassing the towns of Punat and Stara Baška. Punat is known for its olive groves and *komarde*, unique dry stone structures and masterpieces of traditional architecture mentioned in the oldest written text on this kind of structure. The project is aimed at renovating the steep, overgrown traditional path from the part of Punat known as Prgon to Tri križa and its unique dry stone walls, olive groves, way of the cross, and lookout point.

KRŠKO KRAŠKO OBMOČJE IMA BOGATO KULTURNO-ZGODOVINSKO DEDIŠČINO, PA TUDI ŠTEVILNE ŽIVALSKÉ VRSTE, ZATO LAHKO ZAGLEDATE REDKEGA IN ZAŠČITENEGA BELOGLAVEGA JASTREBA, OTOK PA SE LAHKO POHVALI TUDI Z VELIKIM ŠTEVILOM VRST PLAZILCEV IN DVOŽIVK.

KRČKO KRAŠKO PODRUČJE BOGATO JE KULTURNO-POVIJESNIM NASLIJEDEM, ALI I ŽIVOTINJSKIM VRSTAMA, PA JE TAKO MOGUČE UGLEDATI RIJETKOG I ZAŠTIČENOG BJELOGLAVOG SUPA, A OTOK SE MOŽE POHVALITI I S VELIKIM BROJEM VRSTA GMAZOVA I VODOZEMACA.

THE KARST AREA OF KRK IS RICH IN CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE, AS WELL AS IN ANIMAL SPECIES, MAKING IT POSSIBLE TO SEE THE RARE AND PROTECTED GRIFFON VULTURE. THE ISLAND ALSO BOASTS A LARGE NUMBER OF REPTILES AND AMPHIBIANS.

Občina Vrbnik Općina Vrbnik Vrbnik municipality

SPREHODIMO SE PO BOROVI
GOZDU OD PLAŽE DO PLAŽE

PROŠEĆIMO KROZ BOROVI
ŠUMU, OD PLAŽE DO PLAŽE

A WALK THROUGH PINE FOREST
FROM BEACH TO BEACH

Občina Vrbnik zajema štiri naselja na vzhodni strani otoka Krka: Vrbnik, Risiko, Garico in Kampilje, najpomembnejša gospodarska panoga tega območja pa je kmetijstvo, zlasti vinogradništvo. Vrbiško polje, ki leži v zaledju Vrbnika, ob Baščanski dolini, je največje območje rodovitne prsti na otoku. To območje ima bogato kulturno-zgodovinsko dediščino. V okviru projekta *Oživljen kras* je bila urejena tradicionalna pot od Vrbnika do Kozice, ki pelje skozi borov gozd in povezuje dve naravni plaži.

Općina Vrbnik obuhvaća četiri naselja na istočnoj strani otoka Krka: Vrbnik, Risku, Garico i Kampilje, a najznačajnija gospodarska grana ovog područja je poljoprivreda, posebno vinogradarstvo. Vrbičko polje koje se nalazi u zaledju Vrbnika, uz baščansku dolinu najveće je područje plodne zemlje na otoku. Ovo područje bogato je kulturno-povijesnim naslijeđem, a kao cilj projekta *Oživljen kras* uređen je tradicionalni put od Vrbnika do Kozice koji se proteže kroz borovu šumu povezujući dvije prirodne plaže.

Vrbnik municipality comprises four settlements on the eastern side of the island of Krk: Vrbnik, Riska, Garica, and Kampilje. The most significant industry in this region is agriculture, especially viticulture. Vrbnik field in the hinterland of Vrbnik is the largest region of fertile soil on the island beside the Baška valley. This region is rich in cultural and historical heritage, and the *Karst Revived* project has renovated the traditional path from Vrbnik to Kozica, which connects two natural beaches by a path through a pine forest.

Oživimo kras!

Na kraških območjih se naravna dediščina prepleta s kulturno krajino, njen razvojni potencial pa je pomemben tako za kmetijstvo kot za turizem. Vse več turistov želi namreč spoznati tudi zaledje obale, notranjost otoka ali zgodbo določenega kraja, mi pa smo lahko ponosni na bogastvo zgodovinske, kulturne in naravne dediščine teh območij, zato si prizadevamo za ohranitev in obnovo tega, kar nam je bilo zapuščeno. Ta tri pilotna projekta so pokazatelj in odličen primer potencialnega uspeha ostalih kraških območij.

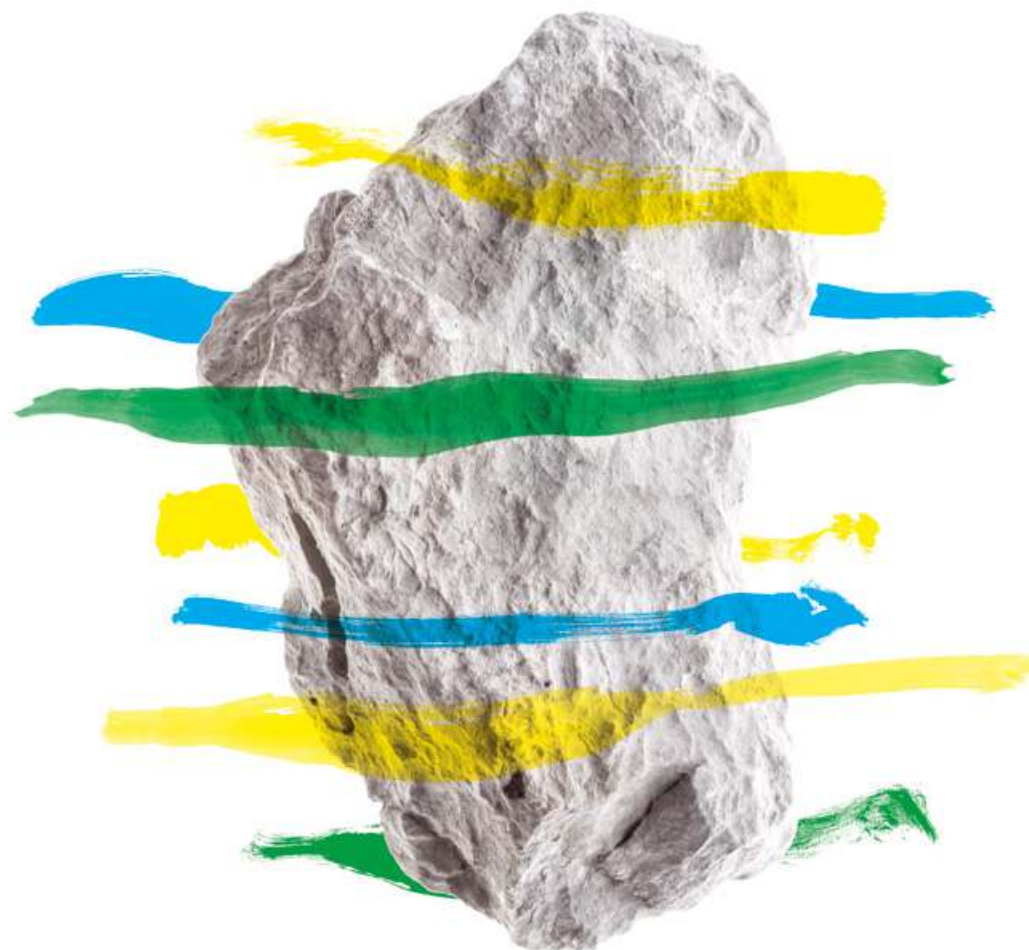
Oživimo kras!

Na kraškim področjima prirodna baština isprepliče se s kulturnim krajebrazom i njen razvojni potencial značajan je ne samo u poljoprivrednom, već i u turističkom smislu. Sve više turista zainteresirano je za upoznavanje zaleđa obale, unutrašnjosti otoka ili priče nekog mjesta, a mi se možemo ponositi bogatstvom povijesnog, kulturnog i prirodnog naslijeđa na ovim područjima i potruditi se očuvati i obnoviti ono što nam je ostavljeno. Ova tri pilot projekta pokazatelj su i odličan primjer potencijalnog uspjeha ostatka kraških područja.

Karst revived!

The natural heritage and the cultural landscape of karst regions are intertwined, and their development potential is significant in agriculture as well as tourism. More and more tourists are interested in exploring coastal inland areas, the interiors of islands, or the history of towns. We boast a wealth of historical, cultural, and natural heritage in these regions, and should make an effort to protect and renovate what we have inherited. These three pilot projects are indicators and good examples of potential success for other karst regions.

Območje, na katerem živimo, je polno zgodovine in življenja, ki ga ne smemo zanemariti. Z malo truda lahko pomagamo naravi in uživamo v njej in vsej njeni lepoti s polnimi pljuči. Kras je prekrasen, ohranimo ga.

Područje na kojem živimo puno je povijesti i života koji ne smijemo ignorirati. Uz malo truda, možemo pomoći prirodi i uživati u njoj punim plućima i u svoj njenoj ljepoti. Kras je prekrasan, očuvajmo ga.

The area in which we live is full of history and life we must not ignore. With a little effort, we can both help nature and fully enjoy all its beauty. Karst is beautiful—let's protect it.

---

www.ozivljenkras.com

Naložba v vašo prihodnost
Operacijo delno financira Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj

Ulaganje u vašu budućnost
Operaciju dijelomično financira Evropska unija
Evropski fond za regionalni razvoj

